

Posudek na diplomovou práci Jitky Marelové „Možnosti využití problémové úlohy pro metakognitivní nácvik“

Předkládaná práce Jitky Marelové je zaměřena do oblasti, která v sobě spojuje nejen zřetel didaktický a pedagogicko psychologický, ale akcentuje zároveň naléhavost problému rozvoje učebních činností, který zejména z hlediska transformačních procesů ve školství je třeba objasňovat a řešit.

Těmito vybranými problémy se pro autorku stala temata:

- metakognice s rozpracovanými možnostmi metakognitivního nácviku
- konkrétní problematika slovních úloh.

Obě tato zaměření tvoří z předkládané diplomové práce celek, který má teoreticko empirický charakter a vyznačuje se komplexitou, smysluplností a kvalitním zpracováním.

V teoretické části práce zpracovala autorka obě tato temata v maximální dostupné míře.

První dvě kapitoly jsou věnovány teoretickým otázkám metakognice, včetně zmapování dosavadních přístupů. Rovněž poznatky, které autorka získala během svého pobytu ve Velké Británii a vybrané současné tituly jsou komplementárně zakomponovány do předkládané studie a jejího pojetí.

Čtvrtá a pátá kapitola se zabývá tematem řešení problémů a slovních úloh. Teoretické vymezení těchto pojmů tvoří relevantní základ pro další práci v této oblasti.

Do šesté kapitoly autorka vstupuje se zjištěním potvrzeným mnoha empirickými zkušenostmi, které sama doplňuje o pozorování ve třídě, a to že slovní úlohy představují palčivý problém pro velkou část žáků ZŠ. Poměrně zevrubně konfrontuje tuto skutečnost se závěry západní odborné literatury a předkládá velmi užitečnou analýzu obtíží a problémů, které děti s řešením slovních úloh mají. Na tuto analýzu navazují metody a postupy, ve kterých autorka spatřuje možnost řešení problémů a event. nápravu. Na mnoha místech autorka vstupuje do relativně složité psychologické analýzy kognitivních činností, většinou již s ohledem na utváření metakognitivních dispozic.

V úvodu druhé části práce je třeba předeslat okolnost, která potvrzuje, že kvalita práce je přímo úměrná času, který autorka na přípravu diplomové práce věnovala. V červnu 2006 bylo provedeno předvýzkumné šetření, kterému jak je zřejmé, předcházela fáze hledání a ujasňování si výzkumných otázek.

Autorka organicky navazuje na část předchozí a výzkumný záměr soustřeďuje do tří výzkumných otázek (str. 53) postavených na srovnání výsledků mezi experimentální a kontrolní skupinou.

Lze říci, že významnými pozitivy řešení výzkumných otázek přinášejícími nejen odpovědi, ale zároveň podněty pro další uvažování je:

- kvalitativní analýza řešení slovních úloh
- kvalitativní analýza verbálních reflexí
- příprava učitelky pro realizaci metakognitivního nácviku ve třídě
- evidované problémy při řešení slovních úloh, které autorka doplňuje pozorováním ve dvou třídách a ověřuje si je „na vlastní oči“

Vzhledem k velikosti vzorku bylo stěžejní vyhodnocení výsledků provedeno především na základě kvalitativní analýzy (výsledky Mann-Whitney testu byly použity pouze orientačně). I když si autorka plně uvědomuje, že metakognitivní útvary se budují dlouhodobě a není v možnostech výzkumného šetření postihnout změny, které s největší pravděpodobností v určité perspektivě nastanou, autorka velmi citlivě registrovala změny u experimentální a kontrolní skupiny a připravila tak pro další sledování celou řadu podnětů.

Lze připomenout především význam a důležitost připravenosti učitele i žáka pro nové ne zcela tradiční formy výuky, připravenost učitele bude vyžadovat především hlubší psychologické znalosti z oblasti procesu učení a kognitivních činností a samotných úkolových situací (díky Kuličovi je znám pojem „diagnostika úkolové situace“). Potvrdila se rovněž Feuersteinova hypotéza významu uvědomění si úkolového požadavku a instrukce a jejich transformace do vlastní subjektivní interpretace.

Vzhledem k tomu, že celá řada úvah, které jsme s autorkou vedly nad výsledky nejsou v práci obsaženy, uvítala bych, kdyby se autorka v průběhu obhajoby mohla k některým závěrům vyjádřit a osvětlit jejich další řešení.

V závěrečném hodnocení lze říci, že při zpracování teoretické i empirické části autorka prokázala způsobilost samostatného myšlenkového a tvůrčího přístupu, teoreticko metodologického uvažování a v neposlední řadě kultivovaného vyjádření.

V případě úspěšné obhajoby a autorčina souhlasu bude zkrácená verze práce zpřístupněna na elektronické adrese výběrového semináře : www.vyborek.fedoc.cz a umožněno pokračovat v řešení nastolených otázek.

Celkové hodnocení:

Předložená práce splnila požadavky kladené na diplomové práce (v mnohém byly tyto požadavky překročeny), diplomovou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat
v ý b o r n ě.

V praze 11. května 2008

PhDr Hana Krykorková, CSc.
vedoucí diplomové práce
katedra pedagogiky FF UK